

Užas iz duše

Piter Akrojd je napisao knjigu koja je nešto između faktografski fundiranog akademskog životopisa Edgara Alana Poea i "romansirane biografije"

Ošte je već mjesto da neki pisci vode dosadne, dok drugi vode uzbudljive živote. To, međutim, nema veze sa zanimljivošću njihovih opusa. Neki povučeni i introvertni knjiški moljci pišu nevjerovatno zavodljivo i intrigantno, dok su pojedini avanturnisti banalni i dosadni. Edgar Alan Po je bio pisac poznat po misterioznim i strašnim pričama kome je i život bio misteriozan i strašan. O Poovom životu i djelu govori vještio i pitko napisana knjiga britanskog pisca Pitera Akrojda *E. A. Po: Život iz jednog čitanja* (Clio, Beograd, 2015, sa engleskog prevela Ivana Đurić Paunović). Riječ je o žanrovski "rubnoj" knjizi koja s jedne strane nije neka klasična *non-fiction* biografija sa mnoštvom fusnota, bogatom bibliografijom i naučnom aparatutom, dok s druge takođe nije "romansirana biografija" tipa onih kakve su ispisivali Pjer la Mir ili Irving Stoun, nego nešto između: knjiga koja se čita kao roman, a na kraju koje stope kratka bibliografija i indeks. Knjiga je to koja može biti zanimljiva i poznavacima Poovog opusa, kao i onima koji jedva da su čuli za ovog pisca.

IZBORNA HRONIKA

Akrojd knjigu započinje poglavljem o Poovoj smrti. Zna se da je Po umro mlađ (jedva je napunio četrdeset godina) i zna se da oko te smrti lebdi oreol misterije. Bio je oktobar mjesec 1849. godine, grad Baltimor, predizborni vrijeme. Ne zna se pouzdano šta je Po radio u nekoliko dana prije nego što su ga pronašli fatalno alkoholiziranog, ali Akrojd iznosi bizarnu spekulaciju da su ga iskoristili kao "ludu" za potrebe glasanja tj. "preoblačili su ga u tudu odeću tako da je mogao glasati više puta za određenog kandidata". Prvo poglavje završava efektnom rečenicom: "Poput njegovih priповesti, Poova sopstvena priča završila se iznenada i bez

objašnjenja, opterećena žigom tajne koja nikada nije, niti će ikada biti, razrešena."

U drugom poglavljiju, Akrojd se vraća na početak Poovog života, na rođenje – 19. januara 1809. u Bostonu. Tu su krokiji životopisa njegovih roditelja kao i osnovne informacije o Džonu Alanu, trgovcu koji ga je usvojio. Tu negdje polako započinje i priča o djetinjstvu i prvoj mladosti samoga pisca.

kome niko ništa nije kupovao. Procenjuje se da je ukupan prihod od svih njegovih knjiga, tokom dvadeset godina, iznosio približno trista dolara.") Bio je izuzetno samosvestan. Čuven je onaj njegov komentar na kritike prema kojima je horror iz njegovih priča čisti "manirizam", odnosno ugledanje na germanске uzoare. Po kaže ovako: 'Ako je u mnogim mojim tvorevinama glavna tema užas,スマram da taj užas ne potiče iz Nemačke već iz duše.'

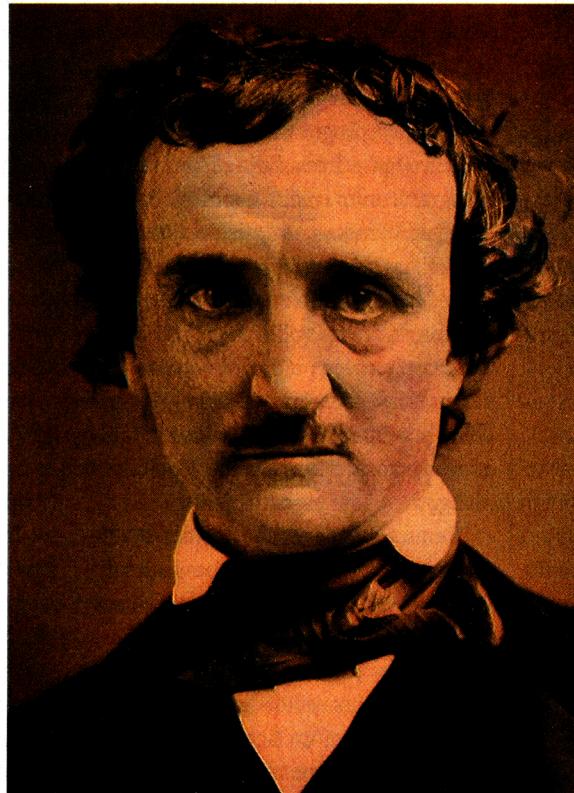
GAVRAN

Značajno mjesto u knjizi zauzima, naravno, i priča o braku sa Virdžinijom Klem, kao i o Poovim odnosima sa ženama generalno. Tu su i pseudoesejističke partiture o pojedinim djelima Poovim kao i njihovoj genezi, poput poglavљa o glasovitoj pjesmi *Gavrani*, pjesmi koja je "istovremeno i sanjarija i jadikovka, tužbalica i himna, čije melodične i moćne kadence i dalje opsedaju američku pesničku imaginaciju".

Na samom kraju je i svojevrstan neformalni epilog sa uvidima u Poovu baštinu: od Bodlera, Verlena, Remboa i Valerija (za koga je Po "jedini bespriječoran pisac koji nikad ne grijšeš") preko Tenisona i Tomasa Hardija do Žila Verna, Dostoevskog, Džozeфа Konrada i Artura Konana Dojfa.

O uzbudljivosti Poove biografije govorи i činjenica da je o njegovom životu 2012. godine snimljen film *Gavrani* Mektiga u kojem pisca igra Džon Kjuzak, a film je velikim dijelom snimljen baš u Beogradu. Ova sjajna knjižica u vrhunskom prevodu Ivane Đurić Paunović – koja je, inače, autorka studije o elementima fantastike i naučne fantastike u pripovjednoj prozi Edgara Alana Poea – kompleksnija je i slojevitija od pomenutog filma. Vrijedi je pročitati.

MUHAREM BAZDULJ

SMRT U PREDIZBORNOJ KAMPANJI: Edgar Allan Po

ALKOHOL I KOCKA

Još kao tinejdžer, Edgar Allan Po se navukao na alkohol i kocku. ("On nije postao pijanac, rođen je kao takav", kaže Akrojd.) Kao osamnaestogodišnjak, Po već objavljuje prvu zbirku pjesama. U to vrijeme već ima turbulentan odnos sa očuhom i već počinje da vodi dosta neuredan život. U vremenu i kontekstu u kome je to izuzetno teško, on želi samo da bude pisac. ("Bio je jedan od prvih istinski profesionalnih pisaca u istoriji američke književnosti, ali se našao na tržištu na